

Preek zondag 13 januari 2019 Genderen

Schriftlezing: Joh 7:37-42 en Joh 8: 1-11

Thema: Ontmaskering!

"Maar Jezus bukte en schreef met de vinger in de aarde"
(Joh 8:6 HSV)

Gemeente van onze Heere Jezus Christus,

(1) Intro

Boven deze preek heb ik één woord geschreven.

Eén woord – die het thema zal zijn van deze dienst.

Het is het woord "ontmaskering!".

Want met dit ene woord "ontmaskering" is ons gelezen gedeelte namelijk samen te vatten.

Trefzeker is de omschrijving die het Van Dale Woordenboek geeft. Naast de letterlijke betekenis: "Van een masker ontdoen" geeft dit woordenboek ook een figuurlijke betekenis. Ontmaskeren heeft dan deze betekenis: "Iets of iemand in zijn ware gedaante voorstellen".

In Johannes 8 pakt die ontmaskering op twee manieren uit.

Wat dat betreft is het heel eenvoudig.

Het mes snijdt vanmorgen aan twee kanten.

Allereerst in **negatieve zin**. Ik bedoel dan de ontmaskering die er zal komen bij de Schriftgeleerden en Farizeeën.

Zij worden op klaarlichte dag – het is immers nog 's morgens vroeg – betrappt bij hun hypocriete gedrag.

De topleiders van de kerk van die dagen vallen bij Jezus door de mand. Blijkbaar kun je ook als kerkmens bij Jezus je niet verschuilen achter een vroom gewaad.

Wie in aanraking met Jezus komt: zal ontdekken dat Hij meer geïnteresseerd is bij de binnenkant dan bij de buitenkant.

Dat is de ene kant.

De ontmaskering van de vrome mens – met de traditie – de wet van Mozes in hun hand.

Maar wat belangrijker is ook in **positieve zin** is sprake van een ontmaskering. De ware gedaante van Jezus – wie Hij is – waarom Hij in de wereld is gekomen – hoe genade bij Hem het laatste woord heeft – al deze zaken zullen in ons gedeelte klip en klaar zichtbaar worden.

Jezus die gezegd heeft: Ik ben niet gekomen om de wereld te veroordelen maar Ik ben gekomen om haar te behouden.

Jezus die Gods onvoorwaardelijke liefde heeft getoond.

Jezus die de uitdagende woorden sprak: "Heeft niemand je veroordeelt? Dan veroordeel ook ik je niet".

(2) Opgenomen in de Bijbel?

Zou het kunnen zijn - dat dit de reden is dat ons gedeelte is **opgenomen** in het evangelie naar Johannes?

En met opzet verwoord ik het **zo** - op deze wijze.
Er is namelijk in de geschiedenis van de kerk een lange periode geweest dat de perikoop "Jezus en de overspelige vrouw" niet in de Bijbel was terug te vinden.

Johannes 7 vers 53 tot en met Johannes 8 vers 11 ontbrak.

Om die reden staat ons gedeelte bijvoorbeeld in de NBG vertaling 1951 tussen twee haken.
De NBV vertaling geven deze informatie in een voetnoot.
Ik lees daar: "In andere handschriften ontbreken deze verzen"

In een Engelse Bijbel las ik dit opschrift:
"De vroege en de meest relevante Griekse handschriften en andere vroege getuigenissen hebben Johannes 7 vers 53 tot met 8 vers 11 niet opgenomen in het evangelie".

Nu zal ik u en jou niet vermoeien met alle details van de zogenaamde tekstgeschiedenis van het Nieuwe Testament.
Maar het is wel heel opmerkelijk dat zelfs in Wikipedia een artikel over dit onderwerp heeft opgenomen.

Al heel vroeg is er dus weerstand geweest tegen ons gedeelte.
En ik hoop dat u begrijpt - die weerstand tegen ons gedeelte die komt niet zomaar uit de lucht vallen.
Het is heel begrijpelijk dat er bepaalde periodes van de kerkgeschiedenis er redenen zijn geweest om dit gedeelte juist NIET op te nemen in het evangelie.

Want is ons gedeelte niet een vrijbrief voor de zonde?
Hoor wat Jezus zegt: "Ook Ik veroordeel U niet!"
En dat zonder enige schuldbelijdenis van de kant van deze zondige vrouw. Er is een uitspraak: "Elke ketter heeft zijn letter" - nu ons gedeelte leent zich daar heel goed voor.

Ik laat één stem uit de kerkgeschiedenis klinken
Augustinus verwoordde zijn moeite van ons gedeelte in een preek op deze wijze: "Overspelige vrouwen zouden hun ontrouw ermee kunnen verdedigen".
Nu ik ben geneigd te zeggen dat geldt niet alleen voor overspelige vrouwen. Maar ook mannen kunnen dit gedeelte aangrijpen om zondig gedrag op het gebied van de seksualiteit wat te bagatelliseren.

Want wees eens eerlijk: hoe snel en hoe gemakkelijk wordt die ene regel uit ons gedeelte niet geciteerd: *"Ja wie zonder zonde is die werpe de eerste steen"*.

Alsof we in bepaalde pastorale zaken - ook als kerk maar beter onze hand voor onze ogen moeten houden.

De neiging om concrete zonden letterlijk door de vingers zien Een beetje in de zin van *"Zand erover"*.

Je kunt toch niet alles op scherp blijven zetten.

De tijd heelt toch alle wonden.

Toen ik nog gemeentepredikant was - verwoordde iemand het in de kerkenraad het op deze wijze": *"Ja dominee, u moet maar denken wij hebben hier in ons dorp een kort geheugen"*.

Weet je wat dan het vervelende is?

Dat God geen kort geheugen heeft.

Als ik het eens met wat joodse humor (gein) mag verwoorden: God leidt niet aan Alzheimer. En onze God heeft ook nooit een Voltooid Leven.

In mijn Bijbel lees ik dit : *"Ieders werk zal eens aan het licht komen"*. Het laatste Bijbelboek geeft in dat geweldige toekomstvisioen de metafoor van boeken die worden geopend.

(3) Is Jezus niet anders?

Maar ik kan me zo voorstellen - dat iemand vanmorgen in de kerk bij zichzelf denkt: Maar Jezus dan?

Jezus zegt het dan toch maar klip en klaar: *"Wie zonder zonde is werpe de eerste steen"*.

Ja zegt Jezus dat?

Denk je werkelijk dat Hij **dit** op Zijn lippen heeft genomen?

Eerlijk gezegd: is dit één van de woorden van Jezus die het meest uit zijn verband zijn gerukt.

Vaak te pas en te onpas als een dooddoener geciteerd.

Maar als je goed leest dan zul je ontdekken: Jezus zegt in ons gedeelte helemaal niet *"Wie zonder zonde is die werpe de eerste steen"*.

Als je dat meent dan doe je aan Schriftkritiek.

Of in ieder geval: aan het slordig citeren van de Bijbel.

Zullen we het eens echt gaan lezen wat Jezus heeft gesproken? Johannes - vers 7 - de 2e regel.

Ik lees: *"Wie **van u** zonder zonde is, laat die als eerste de steen op haar werpen"*.

En dan even de klemtoon op **"van u"**.

Let op deze toevoeging.

De woorden van Jezus hebben een zeker adres.
Eén bepaalde groep wordt aangewezen.

Anders gezegd: deze woorden spreekt Jezus tot de groep van de Schriftgeleerden en de Farizeeën.
Dit is de top van de kerkleiding.
Zij die geestelijk leiding hebben te geven.

We lezen: Jezus bukte - Hij schreef met de vinger op de grond
- terwijl zij als leiders van de kerk daar STAAN met hun
vinger naar een vrouw wezen.

Een vrouw op heterdaad betrapt tijdens overspel.
Isaac da Costa maakt daarbij een hele scherpe opmerking.
Op heterdaad betrapt betekent dat zij deze vrouw bij **de daad**
zelf gegrepen hadden.
Dat wil zeggen: "zij" behorend tot de leden van de Joodse raad
- "zij" moeten hier gerekend worden tot de bespieders.
Ik ga dat nu niet uitvergroten.
En het is wellicht ook niet goed dit te visualiseren.
Zeer scherp opgemerkt door Isaac da Costa.

Actief hebben de leiders hier naar gezocht.
In ons gedeelte was het immers de laatste nacht van de
feestweek. En met opzet verwoord ik zo: de laatste nacht van
de feestweek.

Volgens de context is het namelijk: loofhuttenfeest (Soekkot)
Iedere inwoner van Jeruzalem woont in een zelfgemaakte hut.
Nu kan ik de betekenis van Soekkot (loofhuttenfeest) hier niet
in deze preek uitgebreid uiteen zetten.

Maar het Loofhuttenfeest was en is een feest waarvan de
Schrift dit zegt: "En gij zult vrolijk zijn voor het
aangezicht van de HERE, uw God, zeven dagen lang" (Lev 23)

Hoe je dat moet voorstellen?
Nou zing maar mee - dit refrein wat tot in de diepe uurtjes in
de straten van Jeruzalem gezongen werd: *"Dan zullen we drinken
7 dagen lang - dan zullen we drinken - wat een lol".*

En ik hoop dat u begrijpt: in die nacht - was het een koud
kunstje - om in een Soekka - in een loofhut - een beschonken
man of vrouw aan te treffen.
Zij brachten een "een vrouw" - zo lezen we.

Inderdaad: naamloos volgens het evangelie: Dat is al zo
veelzeggend. Wie deze vrouw is dat doet er blijkbaar niet toe.
En waar is de man? Want bij de daad betrapt - overspel - dat
doe je dan toch samen?
Samen in de loofhut - zo aan het eind van de feestweek!

Actief gezocht "en op heterdaad betrapt".

Wie zoekt die zal vinden: *"En meester - zo zeggen zij: Mozes heeft ons geboden zulke vrouwen te stenigen"*.

U dan - wat zegt U?

(4) Schriftgeleerden:

Maar uit de mond van Jezus horen wij geen enkel woord!

Ik lees alleen dit van Jezus: "Maar hij bukte en schreef met de vinger in de aarde".

En die houding "gebukt naar de aarde" die is o zo veelzeggend.

Daarmee geeft Jezus zichtbaar onderwijs.

Aanschouwelijk onderwijs.

De houding van Jezus zegt in wezen al genoeg.

Hier geen priemende of veroordelende vinger van Jezus naar haar uitgestoken.

Maar alleen een vinger die schrijft in de aarde.

De aarde waaruit de mens is genomen.

Zoals psalm 103 zingt: "Gij weet wat van zijn maaksel zij te wachten, dat wij stof van jongs af zijn geweest".

Jezus schreef met Zijn vinger in de aarde.

De vraag is: wat schreef Jezus in de aarde?

Is het waar wat we lezen in dat beroemde gedicht van de dichter Gerrit Achterberg?

*Jezus schreef met Zijn vinger in het zand
Hij bukte en schreef in 't zand, wij weten
Niet wat Hij schreef, Hij zelf was het vergeten
Verzonden in de woorden van Zijn hand*

Maar dat is eerlijk gezegd wel wat kort door de bocht.

Alsof Jezus het zelf was vergeten.

Dit schrijven was voor Jezus geen doelloze handeling.

Nee later zien we Hem voor 22e keer bukken en schrijven

De vraag is: Wat schreef Jezus met zijn vinger in de aarde?

Laten we eerlijk zijn... dat weten wij niet.

Dat is niet opgenomen in het evangelie.

En tijdens de voorbereiding ontdekte ik dat er vele verklaringen zijn. En vroeger zou ik net zo lang gezocht hebben om tot één verklaring te komen.

Om zo tot één waarheid te komen.

Maar als ik eerlijk ben - door de invloed van het joodse denken - ga ik daar vandaag veel ontspanner mee om.

Volgens de Joodse traditie heeft elk woord 70 betekenissen.

Dus dan kunnen we nog even.

En al de betekenissen die mogen naast elkaar bestaan.

En volgens de Joodse traditie kunnen teksten in elke tijd opnieuw bevraagd worden.

Alleen samen met ALLE heiligen kom je tot het verstaan van een tekst. En die is in elke tijd weer nieuw en anders.

De Joodse traditie gebruikt daar de term PARDES voor.

PARDES is een Hebreeuws woord.

De betekenis is boomgaard of tuin. En wil van de vruchten van deze boomgaard genieten dan kun de medeklinkers van het woord PARDES gebruiken

P Pesjat = letterlijk betekenis

R Remesj = onderwijzing

D Derasj = ethische regel

S Sot = mystieke - de geestelijke betekenis

De vraag = Wat schreef Jezus met zijn vinger in het zand?

Nee ... nee je moet goed lezen.

We lezen allereerst "Maar Jezus bukte... en schreef pas toen met Zijn vinger in het zand"

Waarom bukt Jezus?

Hij bukte om één te zijn met deze naamloze vrouw.

De leiders van de kerk - zij staan daar - in vol ornaat - zoals zij ook zo graag staan op de hoeken van de straten. Lichaamstaal verraad een bepaalde houding.

Heel opvallend - Jezus bukt ...dat is bijna Kerst

God wend zich naar aarde... het Woord dat bij God was ... wordt hier opnieuw vlees.

En dan schrijft Hij twee keer met zijn vinger op de grond.

Waarom nu twee keer?

Er is een uitleg die ons vertelt dat Jezus de eerste keer alle namen van deze leiders op de grond schreef.

En de naam van de oudste bovenaan.

Ik stel me zo voor... een heel rijtje joodse namen:

- Eleazar
- Levi
- Joesef
- Jakoov..

En terwijl Jezus zo naar de namen op de grond keek - stond Hij op - en zegt Hij: "Wie van jullie zonder zonde is..."

En toen bukte Jezus... en schreef achter elke naam ... een verborgen zonde

- Eleazar -> diefstal uit de tempelkas
- Levi -> onreinheid door de naam van een prostituee achter zijn naam te schrijven
- En Joesef die wacht niet eens meer af wat Jezus van hem in de aarde schreef...

Ze laten verschrikt hun steen vallen en vluchten weg... beschaamd één voor één weg. Ze zijn inderdaad ONTMASKERD Hun ware aard is zichtbaar geworden.

En terwijl ze één voor één vluchten veegt Jezus hun namen en hun daden met het zand weer weg van de aarde.

Ontmaskert... maar het is bij Jezus nooit zonder genade!

Zo zou het gebeurd kunnen zijn!
Zij kwamen met de WET van Mozes (de letter) maar Jezus ontmaskert zich als iemand die vol van GENADE is.
Want de letter dood maar de Geest maakt levend.

Maar weet u het nog? Het is loofhuttenfeest - het is SOEKOT
Wat gaat er vooraf aan het loofhuttenfeest?
Op de Joodse kalender is dat Yom Kippoer -> Grote Verzoendag
En de Kohen Ha-Gadoel (Hogepriester) heeft daarin de hoofdrol.
De Hogepriester gaat met het bloed naar binnen in het Heilige der heiligen om verzoening te doen voor het volk.

En tussen de offers door dompelt de Hogepriester zich 11 keer in een waterbad (in de Mikwe): Dat is Yom Kippur

Maar naast het eenmalige jaarlijkse ritueel van Yom Kippoer waren er ook andere taken voor de Hogepriester.
Eén van die taken was dat de Hogepriester bij een overtreding zowel de Wet alsook de namen van de beklaagden op de grond van het tempelplein moest schrijven.

En heel opmerkelijk - die rol neemt Jezus hier dus op zich.
Jezus schrijft als de grote Hogepriester hier de namen.
Alleen niet de naam van die ene vrouw ... op heterdaad betrapt - maar Hij schrijft de namen van deze genadeloze mannen.

En onder hun namen schrijft Hij de woorden uit de profeet Jeremiah. Op Yom Kippoer is Jeremia 17 de profetenlezing.

Jeremia 17:9 "Arglistig is het hart, boven alles,
Ja, ongeneeslijk, wie zal het kennen?"
En wat lezen we verder in vers 13 van Jeremia 17?

Letterlijk vanuit Hebreeuws lezen we daar:

OH Adonai - U de reiniger (de dooper) van Israël
Ieder die U verlaat zal publiekelijk beschaamd worden,
Zij die zich van mijn wegen afkeren - hun namen zullen in het
stof geschreven worden - want zij verlaten Adonai - die de
Bron van het Levende Water is.

Begrijpt u nu - wat hier heeft plaatsgevonden?
Doelbewust bukte Jezus en met Zijn vinger schrijft Hij op de
grond. Begrijpt u het?

Jeremia is één van lezingen zijn voor de laatste dag van het
loofhuttenfeest.

Dat is die laatste dag waarop Jezus luid riep:

*"Als iemand dorst heeft laat hij tot Mij komen en
drinken.
En stromen van Levend water zullen dan uit Zijn binnenste
vloeien" (Joh 7:37)*

Zo - op deze wijze vind er een **ontmaskering** plaats.
Het arglistige van hun hart werd blootgelegd.

De blinde haat tegen Jezus die zij nog wel over de rug van een
naamloze vrouw hebben gespeeld.

"Maar Jezus bukte en schreef met de vinger in de aarde"
Zichtbaar - aanschouwelijk onderwijs.

Maar horende waren zij doof.
En ziende waren zij blind.
Want ik lees: *"Maar toen zij dit hoorden en in hun geweten
overtuigd waren, gingen zij weg, de een naar de ander, te
beginnen bij de oudsten tot de laatsten".*

In hun geweten overtuigd" en toch de afkeer van Jezus.
Heel aangrijpend!
De bron van het leven verlaten zij.
Hun namen daardoor in het zand geschreven.

In hun geweten overtuigd - maar toch de terugkeer naar hun
eigen systeem. En met de wet van Mozes in hun hand - die zo
gekoesterde traditie gaan ze zonder Jezus verder.

Eén woord schreef ik boven de preek: "ontmaskering"

Weet u nog - de betekenis die Van Dale gaf bij het woord
"ontmaskering"? De betekenis = Iets of iemand in zijn ware
gedaante voorstellen.

In Johannes 8 zien we de ware aard van Jezus
In Hem zien we hoe genadig God in wezen is
En wie Zijn GENADE eenmaal gezien en geproefd heeft kan en wil
niet meer zondigen.

Heeft niemand U veroordeel?
Dan veroordeel ik U ook niet
Ga heen en zondig niet langer

De Heer heeft mij GEZIEN en ONVERWACHT ben ik opnieuw geboren.

Amen